

TWEE ARGENTIJNSE VERTEGENWOORDIGERS GESTORVEN IN DE OORLOG

(Roberto J. PAYRO voor *La Nación*)

Twee slachtoffers – voor zover we weten – heeft de Argentijnse Republiek tot nu toe in de Europese oorlog, welke ik “*de universele bloedige zondvloed*” noem.

Het eerste slachtoffer is de Argentijnse viceconsul in Dinant, gefusilleerd, of beter, gemitrailleerd, door de Duitsers op 23 augustus. De tweede is de viceconsul en kanselier van het Argentijnse consulaat-generaal in Antwerpen. Gestorven door een granaatinslag de eerste nacht dat diezelfde stad gebombardeerd werd.

Ons land heeft dus haar bloedige offerande aan deze gewelddadige strijd tussen nauwelijks vermomde autocratische staten en de principes van onafhankelijkheid en vrijheid geleverd. En deze pijnlijke bijdrage zal helaas niet de laatste zijn ...

*

Verwittigd door de geruchten die tot hem kwamen, haastte onze minister in Brussel, Dr. Alberto Blancas, zich om zich te informeren over de ware toedracht van het fusilleren van mijnheer Remy Himmer, viceconsul in Dinant. Daar het land door de Duitsers wordt bezet en de bevolking geterroriseerd werd met de verwoesting die systematisch

tabula rasa maakte van levens en woningen, was het in het begin zeer moeilijk om betrouwbare getuigenissen te verkrijgen.

Weinigen boden zich aan om te zeggen wat ze gezien hadden, – als dit represailles genoemd kunnen worden –. Echter, dankzij informatie verkregen op de plaats van de feiten door kolonel Lorenzo Bravo, militair attaché van de delegatie, wist onze afgevaardigde de waarheid te achterhalen en stelde deze hierover een rapport op dat zich momenteel in de handen van Dr. Murature moet bevinden. Volgens wat ik gehoord heb, laten de documenten die bij dit rapport gevoegd zijn geen twijfel over de onrechtvaardigheid van de feiten.

Ook ik heb mij van mijn kant getracht te informeren en heb inlichtingen gevraagd aan getuigen van de feiten en de leden van Himmers familie. Van het resultaat van mijn onderzoek zal ik u vervolgens deel maken, zonder namen te noemen, omdat ik niet verantwoordelijk wil zijn voor enige nieuwe represailles.

Ik zal u ook vertellen, als noodzakelijke context voor het feit dat ons bovenal interesseert, wat er in Dinant gebeurde van de dag dat de Duitsers aanvielen tot het moment waarop het kleine en schilderachtige stadje van de kaart verdween, gewist door Pruisische bommen !

In dit verhaal zal ik op geen enkel punt afwijken van wat de getuigen beweren, zonder me hier daarom garant te stellen voor de absolute waarachtigheid van hun verklaringen. In een zo delicate materie heeft men onweerlegbare zekerheden nodig, ontdaan van alle passie, maar ondanks het vele dat zal

moeten wegvallen, zal wat blijft nog steeds verschrikkelijk zijn.

Wat u nu moet weten, is dat mijnheer Remy Himmer sinds vele jaren de viceconsul van de Argentijnse Republiek in Dinant was, en dat hij zocht zich ten dienste te stellen van al onze landgenoten die bij hem passeerden.

Als directeur en mede-eigenaar van de lakenfabrieken was hij zeer geliefd bij zijn arbeiders en bij de buurtbewoners. Komt bij de rouw rond zijn dood dat zijn familie gedurende het bombardement, de brand en de plundering rond de 3 miljoen frank heeft verloren, want nooit was er in de fabrieken een zo belangrijke opstapeling van handelswaren geweest als toen de oorlog uitbrak.

Hij was daarenboven zo'n welwillende, goede en zachtmoedige man dat zijn eigen zoon me zei: *“Zelfs tot mijn 40ste liet hij me niet toe een vuurwapen te bezitten of jachtpartijen bij te wonen.”*

Dit gezegd zijnde, laten we tot de gebeurtenissen in Dinant komen :

Het Duits bombardement begon op 15 augustus om 6u 's ochtends. In het begin leek het alsof hun schoten verre van nauwkeurig waren, echter, de eerste granaten zouden op het hospitaal vallen, waar het Rode Kruis gevestigd was en verscheidene gewonde Duitsers werden verzorgd.

Hierbij valt op te merken dat deze laatste, wanneer ze in het ziekenhuis aankwamen, weigerden om voeding, medicijnen of drank dat hun werd gegeven aan te nemen, tot

wanneer de dokters of de verpleegsters zelf geproefd hadden, zeggende dat men hen wilde vergiftigen.

Wanneer er een apparaat of eender welk instrument gebruikt moest worden, was het onmogelijk om hen te behandelen, gezien ze zich op gewelddadige wijze verdedigden, bevreesd dat met hen zou vermoorden.

Men had hen in Duitsland doen geloven dat de Belgen hen zouden verminken en vermoorden zonder enige genade.

Het bombardement vervolgde tegen het College van Belle Vue en het treinstation. De Duitse infanterie slaagde erin om de Fransen uit de citadel te verdrijven en hun te dwingen om, gereduceerd in aantal, af te dalen tot aan de stad, waar ze slechts korte tijd zouden blijven.

Rond half zeven in de avond verstomde de gevechten. De Duitsers trokken zich terug tot aan Ciney, waarbij ze in grote, in beslag genomen boerenkarren, de meerderheid van hun doden en gewonden, de ene op de andere gehoopt, meenamen.

Tijdens de slag, zoals ik heb kunnen verifiëren, werd een Franse korporaal die gewond in de binnenplaats van de citadel werd achtergelaten, opgeknoopt en als doelwit gebruikt door de Duitsers. Zijn lichaam bleef doorzeefd hangen.

* * *

16, 17, 18 en 19 augustus waren relatief rustig.

De 20ste om 11 uur 's ochtends doorkruiste een ulaan, die

uit de richting van Froid-de-Vaulx kwam, in galop de Rue Saint-Jacques zonder enige problemen, wat bewees dat de inwoners niet de bedoeling hadden om op hun vijanden te schieten.

* * *

In de nacht van de 21ste op de 22ste, rond een uur of 10, daalden verscheidene Duitse infanteristen – die zo dronken waren dat ze amper konden staan – de Rue Saint-Jacques af. Ze kwamen aan tegenover de kerk en begonnen op de ramen van verscheiden huizen te schieten, terwijl ze woeste kreten slaakten.

Daarna keerden ze terug via de Rue Adolph Sax en de Rue Petit en kwamen ze op het Patenierplein uit. Zonder te stoppen met roepen en zingen, staken ze hier enkele huizen in brand terwijl ze op het plein begonnen dansen in de gloed van de vlammen.

Vervolgens passeerden ze opnieuw via de Rue Saint-Jacques, vurende op huizen en deze in brand stekende. Verscheidene personen raakten hier gewond.

Ze klopten op de deur van een Sohet, die bovenaan de straat woonde. Sohet was een man van rond de 55-60 jaar. Hij haastte zich om de deur te openen. Toen hij verscheen werd zijn onderbuik met een bajonet doorboord. De ongelukkige legde de handen op de wonde, die door de Duitsers in stukken werden gehouwen, waarbij men hem ook aan het hoofd verwondde en zijn arm brak.

De troep, tevreden met haar heldendaden, nam wijk naar Ciney om zich bij haar regiment te voegen. Gezien ze echter op elkaar geschoten hadden, gingen haast allen gewond heen, terwijl ze twee dode kameraden achterlieten.

Dit leek een spektakelstuk geweest te zijn om de soldaten tegen de bevolking op te jatten, want het is zeker dat de woestelingen vertelden dat ze door de vredelievende bevolking van Dinant waren aangevallen ...

* * *

De volgende dag, 22 augustus, was rustig maar bij het vallen van de avond herbegon het bombardement. Iedereen bracht de nacht in de kelder door.

* * *

De 23ste was er een kleine pauze, maar om 6 uur 's ochtends begon een verschrikkelijk bombardement dat de hele dag zou duren.

Rond 7 uur daalden de Duitsers af naar de stad via de weg van Loyers en de montagne Saint-Nicolas om zich aan ongeziene wreedheden over te leveren.

Ze namen oude mannen en vrouwen en voerden deze met opgeheven armen door de straten, voortdurend schoten afvurend om hen te terroriseren. Ze traptten de deuren van de huizen in en braken de ramen met kolven van hun geweren, waarna ze brandgranaten naar binnen wierpen.

Allen die hun deur openden, zich lieten zien of voor het vuur vluchtten, werden gevangen genomen en meegenomen naar de oude smidse van Bouille. Daar werden allen, verschillende leeftijden, geslachten, bejaarden, kinderen, vrouwen die hun kroost aan de borst meedroegen, heen gebracht.

Het is onmogelijk om de verfijndheid van de hierboven beschreven martelingen te omschrijven !

Ze verplichten de mannen om de doden en gewonden te zoeken die gevallen waren in de Rue d'Enfer, de straat die uitgaf op het Place de la Meuse, tegenover de plaats waar de Franse mitrailleurs opgesteld stonden. De ongelukkigen konden dus sterven door de handen van hun eigen vrienden.

Zij die in de Smidse waren gebleven, in het huis van de smid en in de kelders, beleefden ook verschrikkelijke ogenblikken en uren van doodsangsten. De Duitsers gaven hen snoepgoed, zeggende dat ze hen niet het minste kwaad wensten te berokken. Minuten later kondigden ze aan dat ze hen zouden fusilleren of het huis in band zouden steken, na hen hierin te hebben opgesloten.

Die dag, om 6 u 's avonds dwongen ze allen het huis te verlaten. Enkelen werden lukraak gefusilleerd. De anderen werden op de knieën gedwongen voor de troep, die zonder ophouden in de lucht vuurde en de ongelukkigen dwong zich ter aarde te werpen, nog steeds met opgeheven armen.

Na de straat zo te zijn afgegaan, scheidde men de mannen van de vrouwen. De mannen, een 150-tal, werden in drie rijen opgesteld tegen een muur. Een executie-peloton trad naar

voor. Ze droegen wapens en namen de gevangenen onder schot. Echter, op commando trokken de soldaten zich plots terug, waarop een aantal mitrailleurs onmiddellijk het vuur openden ...

Deze scene ontrolde zich voor de ogen van de vrouwen en kinderen die zo hun vaders, mannen, broers of zonen in stukken gereten zagen !

De weinigen die aan de mitrailleurs wisten te ontsnappen werden door de soldaten gedood die zich vergenoegden met het schieten op de berg slachtoffers.

Onder de slachtoffers viel ook de Argentijnse vice-consul Mijnheer Remy Himmer te betreuren, over wiens kruisweg ik mij het bijzonder heb gebogen, punt voor punt de verklaringen van andere aanwezige getuigen volgende die de details van de feiten ten gronde kennen.

* * *

Mijnheer Himmer, zijn echtgenote en zijn vele arbeidersfamilies brachten zondag 23 augustus vol angst door in de fabriek. Om 5u in de namiddag, de uitslag van de strijd nog niet kennende en horende van de gebeurtenissen in de stad, besloten ze met een witte vlag naar buiten te treden, om te vragen naar hun respectievelijke huizen te mogen terugkeren.

Hierbij werden ze onmiddellijk omsingeld door Duitse soldaten en voor een officier geleid, die mijnheer Himmer en alle mannen en adolescenten, tot zelfs zestien jaar, van de

groep scheidde. Onder dwang van de revolver van de officier werden ze verplicht naar de abdij van de Premonstratenzers te lopen waartegenover de executies plaatsvonden.

Mijnheer Himmer beriep zich onmiddellijk op zijn titel als consul van de Argentijnse Republiek. Zonder ondervraging, zonder proces werd hij samen met zijn werknemers, bedienden, knechten en arbeiders, voor de lopen van de geweren geleid.

Tussen het verlaten van de fabriek en de terechtstellingen verstreken geen 10 minuten.

Vanaf het begin van de vijandelijkheden had mijnheer Himmer een grote Argentijnse vlag boven het wapenschild van het consulaat laten spannen. Het schild bleef intact maar de vlag werd eraf gerukt en in stukken verscheurd. Het huis werd geplunderd.

Mijnheer Himmer had alle archiefstukken van het consulaat in zijn eigen bureau op de fabriek ondergebracht, waar hij ze veiliger achtte. Even later werd de fabriek echter in brand gestoken en gingen alle documenten in vlammen op.

“Ik moet hieraan toevoegen – zegt een getuige – dat geen enkel feit een dergelijke represaille rechtvaardigde. Slechts twee ulanen waren twee dagen ervoor gestorven, op 2 Augustus, aan de hand van Franse soldaten op een weg die naar een voorstad van Leffe leidde. Elke andere verklaring moet als vals aanzien worden.”

Verder zullen we zien welke moeite de Duitse militaire autoriteit een weinig later deed – wanneer onze afgevaardigde in België een verklaring vroeg voor deze onbeschrijfelijke

feiten waarover we spreken – om deze feiten van belang te ontdoen en de Argentijnse eisen te dwarsbomen.

Laten we nu de feiten in Dinant bekijken.

* * *

In een andere wijk van de stad, nadat ze alle mannen gevangen genomen hadden, dwongen ze de vrouwen en kinderen in de brandende huizen, verschrikkelijke kreten slakende en de wapens afvurende.

Bij de Rocher Bayard nadat ze hier een bootbrug hadden gebouwd, dwongen ze de buurtbewoners deze over te steken, waarna ze hen vermoordden zodra ze hun rug gedraaid hadden. Van een familie, samengesteld uit een vader, moeder, twee jongens van 12 en 15 jaar en een meisje van 10, bleef enkele die laatste over.

Ook zij die al sinds de ochtend opgesloten waren in de gevangenis van Dinant leden zwaar. Hier dwongen men de mannen op de binnenplaats en stuurde men de vrouwen en de kinderen naar de kelders. De soldaten schoten binnen in de gevangenis en vuurden mitrailleursschoten af, genietende van de angst van de ongelukkigen, dit duurde vele uren.

In de andere wijken van de Stad, Leffe en Saint-Pierre, fusilleerde men mensen in hun eigen huis. Verscheidene buurtbewoners van Leffe werden geëxecuteerd bij het verlaten van de eerste mis in de kerk van de Premonstratenzers. In de fabriek van Leffe vermoordde men de directeur, een oude man onder de beschutting van een witte

vlag, en een groot aantal van zijn arbeiders die hun toevlucht in de ateliers gezocht hadden.

Er valt nog een gruwelijkere zaak te signaleren. In een kamer op de eerste verdieping sloten de Duitsers vier jongeren op, zeggende dat ze het huis gingen afbranden en dreigende dat ze de eerste die zich aan het open raam vertoonde zouden neerschieten. Men kan zich inbeelden hoe de ongelukkigen leden zonder reden, voelende dat een zekere dood naderde, zonder een pas te durven zetten uit angst voor de kogels.

Een van hen viel uiteindelijk, half gestikt, met de elleboog uit het raam, waarop de schoten zijn arm vernielden. Een huisvader die zijn woonst verliet met een wezentje van drie maand in de armen, werd in het portaal van zijn eigen deur gefusilleerd. Al deze feiten speelden zich af tussen 7 uur 's ochtends en 6 uur 's avonds.

* * *

Ondertussen bleef de brand zijn verwoestend werk doen en half de stad viel al snel ten prooi aan de vlammen, terwijl langs alle kanten geweerschoten weerklonken. Tussen de vlammen en de kogels verkozen velen deze laatste en trachtte te vluchten. Ze verlieten hun huizen onder de kogels, liepen richting het Place de la Meuse. Alles brandde, zowel de stad als de flanken van de berg ...

In de doodsbanige groep wierpen de vrouwen zich op elke nieuwe vluchteling en smeekten hen om nieuws over hun

mannen, hun zonen, hun vaders. De menigte liep de gehele tijd van de ene naar de andere kant van het plein, telkenmale verdreven door de ontladingen van de Duitse wapens. Vele vielen om nooit meer op te staan.

Uiteindelijk, om 1 uur 's ochtends, besloten de hiervoor vermelde groep om een hotel binnen te gaan en enkele huizen die onaangeraakt leken. Angst heerste bij allen, familieleden en vrienden namen afscheid.

Het ochtendgloren bracht een sprankel hoop, hoewel ze nog steeds schoten hoorden.

Om 5 uur werd een arme oud dame, die nochtans de armen boven het hoofd hield, koudweg gefusilleerd.

Rond 7 uur raakte bekend dat men kon buitengaan, zolang men, als men een groep soldaten tegenkwam, de armen in de lucht stak. Maar dit werd enkel medegedeeld aan de soldaten die zich binnen de stad bevonden, zodat de Duitsers die zich op de heuvels bevonden schoten op alle personen die ze zagen. Op deze manier kon niemand de plaats van de executies naderen, waar enkele stervenden smeekten voor een beetje water of voor het einde beden.

Gedurende de hele nacht van de 23ste op de 24ste passeerden Duitse troepen van de ene naar de andere oever van de Maas. Vaak hielden ze halt en signaleerde ze naar hun kameraden opdat ze alles zouden verwoesten, en de soldaten die steunden op de borstweringen vuurden dan op alles wat te zien was. Zo stierf een vrouw en raakten verscheidene anderen gewond.

De 24ste ging ook tussen bezorgdheid en angst voorbij.

Rond 5 herhaalde de brand zich en verbrandde de Duitsers wat in het centrum van de stad nog was blijven rechtstaan.

Nieuwe vluchtelingen deden de dolle groep aanzwellen die vreesde elk moment gefusilleerd te worden.

De brand verwoestte alles, maar de nacht verliep verder zonder dat nieuwe wreedheden werden begaan.

Om 7 uur 's ochtends op dinsdag 25 augustus betraden de Duitse soldaten het hotel en bevalen ze iedereen om het gebouw te verlaten, hetzelfde deden ze in de huizen die aan de verwoesting ontsnapt waren, en van alle kanten stroomden zij die aan de slachting niet hadden kunnen ontsnappen samen. ... De dood van allen leek onvermijdelijk, de priesters die bij hen waren gaven absolutie aan de gelovigen ...

Uiteindelijk, na een vergadering van twee uur tussen de commandant van het plein en enkele notabelen werd besloten dat er geen verdere executies zouden zijn, tenzij er opnieuw op de Duitse troepen geschoten zou worden, maar iedereen zou gevangen gehouden worden tot de Duitse troepen verder waren getrokken, wat verscheidene dagen zou duren.

De gevangenen werden opgesloten in de barakken van het 13e linieregiment en in het koor van de Premonstratenzers, voor ze hier binnengingen, scheidde ze de mannen en de vrouwen, wat deed vrezen voor nieuwe slachtpartijen. De mannen, met de armen boven het hoofd, werden geregistreerd, tot aan hun slijpers en sleutels werden hen afgenomen alsof het wapens waren.

Men liet de vrouwen toe naar het binnenplein te gaan, en om 1 uur, konden de mannen een moment naar buiten gaan

om wat lucht te scheppen.

Op dit moment werden zij gekozen die de doden, die al drie dagen lagen waren ze gevallen waren, moesten begraven. Men moest grote graven openen, moeizaam werk voor zij die niet gewend waren het te doen. Maar allen moesten graven zonder het hoofd op te heffen, onder dwang van de revolvers van de Duitse officieren. De officieren zelf, niet de gewone soldaten. Later moest men de rotten lijken transporteren. Sommige van de onfortuinlijke gevangenen werden ziek van de vermoeidheid, walging en verschrikking.

Binnenkomend leden ze honger, honger die zo extreem was dat ze de gekookte aardappelen, die hun als enige voeding werden aangeboden, zonder ze zelfs te schillen verorberden.

Na vijf uur van zwaar werk kwamen ze terug aan in hun cel, waar ze zich op de natte, bevroren stenen te slapen legden.

* * *

De 26ste om 8 uur 's ochtends, beval een officier, de revolver in de hand, dat ze de armen omhoog staken en zich opnieuw melden. De vrouwen ontvingen het nieuws dat de mannen gefusilleerd zouden worden omdat men in Dinant op nieuw op de Duitsers had geschoten. ... In Dinant, waar enkel Duitsers overbleven.

Ze kregen geen voeding buiten wat gebak of een stuk chocolade dat de vrouwen hen brachten, en van tijd tot tijd

een glas water, nauwelijks genoeg om niet van de honger om te komen.

* * *

Donderdag 27 augustus verschilde in weinig van de vesper. Gezien enkelen ziek waren geworden van de ontberingen en het gebrek aan lucht, vroeg men de toestemming om een tijdje op de binnenplaats te gaan, maar deze werd niet toegekend.

Uiteindelijk werd hen 's middags gezegd dat men hen een vrijgeleide zou geven en dat ze vrij werden gelaten, maar dat ze allen gefusilleerd zouden worden mocht er nog een enkel geweerschot worden afgevuurd.

Ze gingen een per een naar buiten, zonder te weten waarheen te vluchten. Het was te laat om lange marsen te ondernemen en ze dienden in de nabije omgeving een plek vinden om de nacht door te brengen. Ze moesten de stad, die nu niet veel meer was dan een hoop smeulende puin, van de ene tot het andere einde doorkruisen.

Alles was verwoest, van Leffe tot Anseremme. Van het mooie Dinant, zo koois en schilderachtig als ik het het voorbije jaar met genegenheid aan de lezers van *La Nación* beschreef, bleef niets over. Niet de kerk, niet het gemeentehuis, niet de post. De huizen en de winkels waren geplunderd voor ze afgebrand waren.

Men heeft berekend dat op die dag het aantal gedode bewoners oplopen was tot 500 en het aantal gevangenen tot

700. Deze laatste werden naar Marche gedreven, om de sporen van de spoorweg te herstellen, maar tot vandaag heeft niemand meer nieuws van hun vernomen.

In de nabijgelegen gehuchten waar de inwoners van Dinant toevlucht hadden gezocht waren alle huizen eveneens geplunderd en leefde de inwoners onder een schrikbewind: “Als de buurtbewoners een zekere taak niet uitvoerde op een zekere plaats, steeds in een kort tijdsbestek, werden ze gedecimeerd (een in tien werd gefusilleerd). Als een telegraaflijn werd doorgesneden, werden ze ook gedecimeerd en werden de dichtst nabij zijnde dorpen bij de plaats van de feiten afbrand.

* * *

De Duitsers beweren Dinant te hebben vernield omdat de inwoners het vuur op hun geopend hadden. Dit zijn leugens, bevestigen getuigen, Diezelfde beulen van het volk zijn niet in overeenstemming met hun verklaringen waarmee ze trachtten zich te rechtvaardigen.

Volgens een van hen opende een meisje van 10 jaar het vuur met een mauser, waarbij ze een Duitse majoor doodde. Bij een ander veranderde het meisje in een jongere van 17 jaar. De plek van de zogenaamde feiten verschilt ook. Anderen zeggen dat een Duitse soldaat gekruisigd werd op de deur van een kerk, maar de naam van de kerk verandert volgens de grillen van de verteller.

Ook beschuldigen ze er de inwoners van Dinant van dat

deze, ondanks dat ze een extreme filantropie hadden getoond tegenoverstaande de gewonde Duitsers, de polsen hadden overgesneden van verscheidene religieuze Duitsers die deel uit maakten van het Rode Kruis.

Dit behoeft geen commentaar ...

* * *

Laten we nu terugkeren, om dit hoofdstuk af te sluiten, naar de executie van mijnheer Himmer en wat de Duitse militaire autoriteiten probeerden te verkrijgen van de weduwe. Een dame die, ondanks haar jaren, een bewonderenswaardige energie wist ten toon te spreiden tijdens deze verschrikkelijke noodsituatie.

Mevrouw Himmer, samen met de andere gevangengenomen vrouwen, werd onder dwang van een revolver, naar de abdij van de Premonstratenzers gebracht. Daar verbleef ze vier dagen, alle comfort ontnomen en zonder te eten ...

De Duitse militaire gouverneur van Namen, gevraagd door zijn regering om zich te informeren omtrent de verklaringen en eisen van de Argentijnse regering, onderwierp haar daarna aan een vreemde ondervraging. Op bevel van deze gouverneur werd mevrouw Himmer op 21 september in gezelschap van de Belgische senator en gemeenteraadslid van Dinant, Dr. Cousot van Bouvignes, waarbij ze na haar vrijlating en de plundering van haar huis toevlucht zocht, per auto getransfereerd naar het gemeentehuis van Namen. De

gouverneur-generaal ontving haar in het gezelschap van een burger, die, zoals ze later vertelde, een militaire auditeur was.

De generaal ondervroeg haar over de dood van haar man en mevrouw Himmer herhaalde wat u hoger heeft kunnen lezen. Gezien de generaal insinueerde dat de inwoners van Lefte op de Duitse troepen geschoten hadden en dat de soldaten hierdoor opgewonden waren geraakt, wat hun razernij legitimeerde, antwoordde mevrouw Himmer formeel met de verzekering dat dit leugens waren, en dat de officier die het commando voerde over de troepen die hun hadden aangehouden, persoonlijk mijnheer Himmer bij de arm had genomen en de mannen en adolescenten die hen vergezelden had doen aanhouden.

“Ik zou hem direct herkennen mocht hij in mijn aanwezigheid worden gebracht” – daarop stond de dame.

Ze vroegen haar daarna of haar man of zijn medestanders gewapend waren.

“Geen enkele onder hen – antwoordde ze – had enig wapen. De angst voor represailles was zo groot dat al dagen voordien, bijna iedereen gehurkt had geschuilde in het diepste van zijn kelder.”

De senator Cousot bevestigde toen op zijn erewoord dat alle wapens al op 10 augustus gedeponneerd waren bij de gemeente.

De generaal vroeg daarna met een ironische toets aan mevrouw Himmer of ze wist wat er gebeurd was sinds haar arrestatie.

“Hoe wilt u dat ik u hierover zou informeren –

antwoordde de dame – *gezien ik gevangene ben en dit geweest ben gedurende vier dagen ?*”

- *Wanneer heeft u uw man teruggezien ?*

Deze vraag deed de arme weduwe een sprong van pijn maken.

- *Hoezo wanneer heb ik hem gezien ! – Zo riep ze – Mijn dochter en ik, bij gebrek aan mannen, hebben de grond omgewoeld om zijn kadaver te ontdekken, begraven als een hond, 70 cm diep, en onze krachten bleken nutteloos want er waren vierhonderd tweeënveertig buurtbewoners die bij hem begraven lagen.*

Inderdaad, de weduwe van mijnheer Himmer vond het stoffelijk overschot van haar man pas op maandag 4 oktober wanneer de algemene opgraving van de executeerden van Dinant plaatsvond.

In de ondervraging wierp de Duitse generaal tegen dat hetzelfde lot zijn soldaten beviel, waarop de moedige vrouw energiek antwoordde : *“Mijnheer Himmer was geen soldaat!”*

Men bewondert haar bij het aanhoren van haar verklaring: *“Mijn weerstand leek deze heren te doen wanhopen, zij die hoopten me te dwingen om te erkennen dat Duitse officieren niet in staat zijn om zich aan dergelijke gruwelen over te leveren, laat staan dat ze deze zouden autoriseren. ... Ze ondervroegen me rechtstaand, als een crimineel, tot ik, uiteindelijk, vermoeid, een stoel benaderde en me neerzette.”*

Men moet onthouden dat mevrouw Himmer een oude dame is en dat enkel daarom men haar al met aandacht en

respect moet behandelen.

Ondertussen had Dr. Cousot de generaal en de auditeur er net aan herinnerd dat de feiten zich hadden afgespeeld op 23 augustus en dat de Duitse troepen een loopgraaf hadden laten bouwen door hun gevangenen, vrouwen en kinderen, en dat ze gedurende drie uur niet opgehouden hadden met te schieten op de Fransen, die het vuur niet hadden beantwoord uit menselijkheid.

De Duitse generaal, wiens naam gekend is bij de Argentijnse minister in België, Dr. Alberto Blancas, en welke zeker gecommuniceerd zal worden aan het ministerie van Buitenlandse Zaken in Buenos Aires, toonde zich over het algemeen erg ontevreden met deze verklaringen en beval hierna een onderzoek dat, volgens mijn informatie, erg tendentius is en tracht om heel wat aarde, heel wat meer aarde dan 60 cm, op het graf van de viceconsul van Argentinië in Dinant, de heer Himmer, te werpen.

Hij trachtte nog de weduwe te laten verklaren dat de brand in de fabriek zeker het werk had kunnen zijn van Franse soldaten, maar de oude dame beweerde dat dit geheel onmogelijk was, gezien zij en de hare het hele gebouw van het ene tot het andere uiteinde hadden overlopen om 5 uur in de namiddag die 23ste augustus. Dit zonder het minste symptoom van brand te zien, welke slechts ontstak rond 6 uur 's ochtends de volgende ochtend. Daarenboven, wanneer men het puin verwijderde vond men een lont omgeven met brandbare materialen, wat aangaf dat het niet ging om een bombardement en wat zich voegt bij andere

onregelmatigheden die al gesignaleerd werden.

Langs de andere kant schepten de Duitse soldaten op over de brand in de fabriek en de dood van de baas voordat ze wisten dat de diplomatie zich in de zaak zou mengen, zo bevestigden me steeds getuigen die ter plaatse geweest waren. Tijdens de ondervraging en voor de 27ste augustus, toen de gevangenen vrij werden gelaten, maakte de Duitse generaal geen enkele allusie tegenover de weduwe over de verbrandde archieven en de verscheurde en besmeurde vlag. Telkenmale dat mevrouw Himmer hierover wou spreken, onderbrak de militair haar, vragende of ze dit persoonlijk gezien had ...

In zoverre het onderzoek, bezocht de Duitse generaal de woning van mijnheer Himmer, en ondervroeg de meid die aan zijn hoede was toevertrouwd, en liet haar verklaringen tekenen die zij zelf niet las. Hierbij valt ook te noteren dat mevrouw Himmer, die naar huis wou terugkeren, alle deuren, rolluiken, plafonds en daken die vernield waren door de Duitse soldaten had laten herstellen en de scherven van de gebroken spiegels, meubels en wat nog de vloer bedekte laten bijeenvegen en de vuiligheid die het huis van boven tot onder bedekte had laten opkuisen.

Dit is het verslag over het fusilleren van viceconsul Himmer en de plundering van Dinant en wat er vervolgens gebeurde, in zoverre ik dit nu kan communiceren. Er is niet echter slechts tijd voor enkele haastige regels.

Ik heb inderdaad de moeilijkheden moeten overwinnen die zich stellen in een land dat bezet en afgesloten wordt van de wereld en heb dus een grote omweg moeten maken, met de

auto via Brussel naar Maastricht, en van Maastricht naar Amsterdam in een trein die vertraagd werd door de mobilisatie van het Nederlandse leger, waardoor de trein zes uur deed over een traject waar men normaal gezien slechts drie uur over doet. De stoomboot – de Frisia, die deze brief meeneemt – vertrekt slechts morgen om middernacht !

AMSTERDAM, 20 oktober 1914

* * *

Hier heb ik in een gesynthetiseerde vorm de details van de dood van D Julio Lemaire, de fortuinlijke kanselier en onze consul-generaal in Antwerpen.

Mijnheer Lemaire, voormalig kapitein in het Nederlandse leger en een illuster en geleerd persoon, nam zijn positie al twintig jaar met uitzonderlijke bekwaamheid waar. Hij sprak vloeiend verscheidene talen, maar had zich, bij het aanvaarden van zijn post, speciaal toegelegd op de kennis van het Castiliaans – hij leerde deze taal perfect te beheersen –, om zo nuttig mogelijk te zijn voor het land in wiens dienst hij was. Wanneer Argentijnen door hem ontvangen werden verklaarden ze dat het een perfecte heer was die geen ongemak uit de weg ging om elke moeilijkheid voor hen op te lossen. De consuls hadden een kanselier die zo punctueel, goed geïnformeerd en gevraagd was, dat hij een hulp van eerste klasse en een hoogst aangeschreven raadgever was. Hij naderde zijn 55ste verjaardag.

Wanneer de Duitsers Antwerpen begonnen te naderen en de grote meerderheid van de bevolking op de vlucht sloeg om zich in de nabije buurlanden te verschuilen, stuurde mijnheer Lemaire, die met zijn familie op de Paleisstraat nummer 40 woonde, de zijne naar Nederland. Ondanks de niet aflatende smeekbeden en raadgevingen van zijn vrienden weigerde hij hun te vergezellen en besloot hij om als goed soldaat op zijn post te blijven, ondanks het feit dat het bombardement elk moment kon losbreken. Hij bleef ter beschikking voor de bevelen van onze consul-generaal D. Augusto Belin Sarmiento die, zoals zijn collega's van de Verenigde Staten en Spanje, niet gekomen was om het – gerechtvaardigde – ontbinden van het consulaire corps op te volgen, eens te meer een blijk van de edelmoedigheid van het moederland en onze grote broers uit Amerika.

Deze drie consuls-generaal – zo vermeld ik in het voorbijgaan – vergezelde onder hagel van granaten de burgemeester van Antwerpen tot aan de vijandelijke linies, wanneer deze magistraat, verlaten in zijn stad, aan de Duitse generaal ging mededelen dat Antwerpen zonder verdediging was en dat deze haar zonder nut bombardeerde.

Woensdag 7 oktober begon het bombardement 's nachts en duurde zesendertig uur. Het richtte grote schade aan in Antwerpen – niet zo groot, ay! als de bombardementen die andere dorpen en steden met de grond gelijk maakten en in een puinhopen veranderd hadden. Zaken die ik zal vertellen wanneer de minuten me niet ontbreken.

Meneer Lemaire besloot toen, een misleidend impuls volgend die heel België in zijn greep had, zich verschuilen in de kelder van zijn huis.

Hij werd enkel vergezeld door een oude meid die de familie niet in haar exodus had willen begeleiden en in de verschrikkelijke nood haar baas niet wilde volgen naar de kelder ...

Plots drong een Duitse granaat door het dakwerk van het volgende huis, door de vloer van twee verdiepingen en door de dikke tussenmuur brekende, ontplofte deze net waar Meneer Lemaire zich bevond, waarbij deze getroffen werd.

Het kabaal van de ontploffing was zo groot dat de meid in doodsangst vluchtte.

De volgende dag kon de consul-generaal, die over dit dramatisch scenario ingelicht werd, het overlijden niet bevestigen of een rapport over de gebeurtenissen naar de Argentijnse regering sturen.

Zo stierf een loyale dienaar van ons vaderland.

Roberto J. Payró

Copyright, 2014 : Nathaniel BOVIN, voor de Nederlandstalige vertaling

PAYRO ; « *Dos representantes argentinos muertos en la guerra* », in LA NACION ; 17/11/1914.